

szerző a Kraft család jelmondatát szegezi szembe: a munkát. „A világ változhat, változik is — mondja az öröktevékeny Mamuka —, de mi maradjunk olyanok, amilyenek vagyunk.”

Az új rend, a történelmi változás, a földbirtokok felosztása nem csupán a nagy vagyonra, a több mint 510 holdra alapozott életmódot semmisíti meg, de a munkára épült életet is — értéket pusztítva ezáltal. A Koppantó nagy érdeme — ha a változó világ túl sarkos-éles váltásai mellett el-elmegy is, szüksézávan intézi is el például a második bécsi döntést követő szilágysomlyói időket, és Kolozsvár háborús végleteit is alig-alig láttatja —, hogy az 1944—45 és 1952 közötti évekről, a család kilakoltatásáig terjedő időszakról lényegében előzmények, ihlető-öszönző művek nélkül tud szólni. Finom érzékkel egyensúlyoz, nosztalgiától, érzelmektől nem részrehajlóan mindaközött, ami egyfelől objektív, másfelől viszont nagyon is szubjektív erők hatása volt. Dokumentumokat szólaltat meg, de nem csupán így „dokumentum-hitelű” akkor is, amikor a szükségszerű változásról beszél, az önszántukból állami szolgálatba lépett egykori béresekről, alkalmazottakról, vagy hogy mennyire siratták meg mások a gazdát — és amikor a törvényszerű helyett az önkényes vagy igazságtalan intézkedések, a család kilakoltatása, az Apa meghurcoltatásai tolnak tollára, akkor is hiteles szavú.

Ez az érzékeny különbségtétel, munkaszeretetet és birtokjogot, törvényszerű változást és önkényes változtatást, történelmien szükségszerűt és emberi-gyarlóan esetlegest elkülönítő ábrázolás végül igazságot szolgáltat a tárgyakkal is. A tárgyakat nem lehet gyűlölni, mert új rend csak belőlük építhető — írta a regény egyik kritikusa —, s „ez a par excellence nem politizáló könyv ezzel a tanulssággal válik a humánnum nevében politikussá”. Így felel özvegy Szendy Krisztina és egyszersmind Mamuka fojtogató kérdésére, hogy: — Mi lesz velünk? (*Kriterion*.)

MÁRKUS BÉLA

A SZT. KATALIN-
TEMPLOM
KAPUZATA.
INNEN NYILT
A MAGYAR
KÁPOLNA